

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

4. Albertini & aliorum solutiones oppugnantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

in potentia proprium esse, prout distinctum ab esse forme; Item si intellectus nihil cogitaret ut in primo conceptionis hominis contingit, licet non esset intelligens in actu exercito, nihilominus esset intellectus, & potentia intellectiva in actu exercito, quia licet sit potentia ad intelligendum, & habeat esse intelligentis in potentia, nihilominus non est potentia ad hoc ut sit intellectus, quia actu vere intellectus est; unde nullo modo habet in potentia proprium esse intellectus, & ratio est, quia nihil est in potentia, aut potentia ad se ipsum.

88 Ergo possibilitas, licet sit potentia respectu existentiae, & licet contineat in potentia esse existentis, ac proinde ab aeterno non possit esse existens in actu exercito, nihilominus non est potentia ad esse possibilitatis, nec habet in potentia proprium esse possibilitatis, quia actu, & non possibiliter est possibilitas; ergo in actu exercito, & non in actu signato habet esse possibilitatis: sed illud esse possibilitatis prout distinguitur ab existentia est esse positivum à se independens, im- participatum, increatum: ergo ex vestris principiis evidenter sequitur possibilitatem esse in actu exercito Deum, quia convenit illi definitio Dei: sed hoc est summum absurdum omnino vitandum: ergo nullo modo admittenda est sententia adversariorum, ex qua huiusmodi absurdum sequitur.

SUBSECTIO IV.

Albertini, & aliorum solutiones oppugnantur.

Responderet Albertinus ubi supra disp. 1. q. 1. §. Respondetur ad argumentum primae sententiae, n. 4. esse positivum actuale, quod lapis habet ab aeterno esse ipsam essentiam lapidis, conceditque libenter illud non esse actu efficienter à Deo, negat tamen ideo sequi tale esse dici posse primum ens sive ipsum Deum, quia esto ab aeterno secundum esse essentiae actuale, & positivum non pendeat efficienter à Deo, dependet tamen in genere causae exemplaris ab ipso.

Sed contra, quia dependentia à causa exemplari vel re non differt à dependentia causae efficientis, vel intelligi nequit actualis, & exercita, quin simul cum illa sit dependentia causae efficientis, est enim exemplar forma quaedam respectu artificis, quem suo modo informat, & constituit in suo genere in actu ut sit sufficiens ad agendum intellectualiter, cuius causalitatem docet D. Thomas consistere in actione intellectualis agentis in quantum regulata, in certumque finem directa ab eo procedit, nam proprium munus exemplaris est praestare regulam ac directionem operi efficiendo ab agente intellectuali ut non temere vel casu dicatur fieri tale opus ab ipso.

90 Unde merito dicitur à Doctoribus, actualem causam exemplarem constitui per eandem actionem intellectualis agentis, ut regulatam, & directam ab eodem exemplari, quare tanta est connexio exemplaris cum causa efficiente, ut respectu illius cuius non est causa efficiens, nullo modo detur causa exemplaris, & sic nec in Deo nec in alio distincto ab ipso dantur ideae Dei, seu causa exemplaris illius sacrosanctae naturae, sed solum creaturarum, quia respectu Dei non datur

causa efficiens, ex eo quod sit à se; unde sicut implicat Deum, qui est à se ex eo quod sit à se habere causam efficientem, ita similiter implicat habere causam exemplarem: sed esse positivum creaturarum possibile est à se nullamque causam efficientem habere illius esse, ac proinde nullo modo dependet à Deo, ut ipsi adversarii libenter concedunt, & nos nuper probavimus: ergo nullam causam exemplarem habet, neque vilo modo dependet in genere causae exemplaris à Deo; prima consequentia patet, quia quae semel sunt idem realiter, vel quae ita inter se connexa sunt, ut necessario vnum intelligi non possit esse actu, quin simul actu sit & alterum, propter essentialium nexum ad invicem, neque divinitus separari possunt secundum esse absoluta separatione essendi, & non essendi, ut de se patet. Maior sic probatur, quia exemplar divinum, vel concurret solum directive cum omnipotentia, vel elicitive simul, & directive; si directive: ergo dirigendo aliquam operationem, & effectum actionem actualem omnipotentiae, implicat enim quod noticia practica, ut est exemplar, ratione cuius idea, & ars vocatur actu dirigat, quin per illam aliqua virtus activa, operatio, & effectus actu dirigatur, dirigere, & dirigi correlativa sunt. Item ideo ut diximus ars est propriae agentium per rationem, quia concurret cum agentibus per illam; ergo si exemplar vel idea actu dirigat, ali- quod etiam agens per rationem actu operatur: sed omnis effectio aut operatio agentis per rationem in quantum talis est causalitas eius in genere causae efficientis, dependentiaque actualis effectus ab illa: ergo dependendo esse essentiae creaturarum possibile à Deo actu in genere causae exemplaris, dependebit etiam necessario ita actu ab omnipotentia in genere causae efficientis, ut implicet ipsum actu dependere à Deo in genere causae exemplaris, & actu non dependere in genere causae efficientis ab ipso.

Si vero concurret elicitive simul, & directive, 91 concurret simul efficiendo, & dirigendo, quia concurrere elicitive idem est, quod concurrere efficienter: ergo creatura possibile secundum esse essentiae non solum dependet à Deo actualiter ut à causa exemplari, sed etiam ut ab efficiente: sed hoc est summum absurdum, ut iam demonstratum manet: ergo illud ex quo sequitur.

92 Urgetur, quia causa exemplaris est actus intellectus, & non debet esse purè speculativus, sed practicus: atqui actus merè speculativus distinguitur à practico, in hoc quod actus practicus supponit virtutem effectivam in causa ad producendum illum effectum, ut constat ex dictis ad Logicam; nam licet aliquod agens habeat cognitionem perfectissimam rerum, si non potest producere effective talem rem cognitam, illa cognitio non est practica, & per consequens non est causa exemplaris respectu rei cognitae; nam licet Deus habeat perfectissimam cognitionem peccati, nihilominus non est causa exemplaris peccati, quia non est practica peccati, ex eo quod non possit operari, & efficere peccatum, & ratio est, quia causa exemplaris est directive agentis intellectualis in ordine ad opus; unde si non dirigat ad tale opus, nullo modo erit causa exemplaris, ut patet ex definitione illius, causa enim exemplaris est illa quam sibi proponit artifex imitanda in opere à se faciendo, quae imitatio in hoc consistit ut causa exemplaris dirigat ipsum agens intellectuale

Quaest II. Vtrum possibilitas sit, &c. 455

lectuale in ordine ad faciendum opus simile tali
causa exemplari: ergo causa exemplaris est dire-
ctiva operis: sed causa directiva operis est cau-
sa practica: ergo causa exemplaris est practica
cognitio, sed practica cognitio est cognitio effe-
ctiva: sed causalitas effectiva rationis est causalitas
causae efficientis: ergo tota causalitas causae
exemplaris est causalitas causae efficientis in or-
dine ad id, cuius causa exemplaris est, & ad mi-
nus est essentialiter coniuncta cum illa: sed ab
aeterno actualiter non fuit causalitas causae effi-
cientis respectu creaturarum possibilium; imo re-
pugnat respectu illatum causalitas causae effi-
cientis, quia essentialiter secundum Albertinum
possibile in illo genere est à se: ergo nec fuit cau-
salitas causae exemplaris actualiter ab aeterno il-
larum: ergo creatura possibilis secundum esse
possibilitatis, quatenus distinctum ab existentia
in nullo genere causae dependet à Deo. Ex quo
sequitur ulterius, quod creatura non sit imago
Dei secundum possibilitatem, quia ut aliquid sit
imago alterius, debet procedere ab ipso: sed pos-
sibilitas rerum non procedit à Deo: ergo non est
imago illius. Maior est certa, ideo Verbum divi-
num est imago solius Patris, & non est imago
Spiritus sancti, quia non procedit ab Spiritu san-
cto, & procedit à Patre in similitudinem naturae:
ergo omne illud, quod non procedit ab alio, non
potest esse imago illius. Antecedens est sententia
omnium Theologorum apud eximium nostrum
Doctorem *tom. 1. in 1. part. lib. 9. de Trinit. c. 9.*

93 Si autem inquiras ab Albertino, quare creatu-
ra possibilis dependeat à Deo in genere causae
exemplaris, respondet quia scilicet est imago re-
præsentativa: ei necessario, atque adeo impossi-
bile Deo essent impossibiles creaturae in quo con-
sistit illa dependentia.

94 Sed contra, quia omnis imago creata procedit
à causa efficiente in similitudinem naturae suae
causae: unde si detur aliquis homo similis alteri,
quoad naturam, & quoad accidentia, v.g. & nullo
modo producat ab ipso in genere causae effi-
cientis, nullo modo dicitur imago illius, propter
quam rationem, licet unus opus maxime assimi-
letur alteri, minime est imago alterius, quia non
producit ab ipso in genere causae efficientis,
verum est, quod licet in creatis ad rationem simi-
litudinis requiratur dependentia in genere causae
efficientis propter imperfectionem creaturae pro-
cedentis ab alia, nihilominus tamen si per im-
possibile posset dari, ut vna creatura similis alte-
ri produceretur ab alia, etiam si non fieret per
causalitatem in genere causae efficientis, nihilo-
minus esset imago alterius, quia ad rationem ima-
ginis sufficit vera, & realis similitudo, cum vera,
& reali productione: ergo si per te creatura possi-
bilis in esse possibilitatis est imago Dei, produce-
tur in genere causae efficientis à Deo, & si non
producit in genere causae efficientis, nullo mo-
do erit imago ipsius, ac proinde neque depende-
bit in genere causae exemplaris.

95 Quod amplius sic virgeo, quia causa exampla-
ris, vel est ipsa creatura possibilis, vel est cogni-
tio divina repræsentans creaturam, primum asse-
rit Scotus, secundum docuimus in physicis; si
primum dicatur, possibilitas creaturarum non
potest dependere à Deo in genere causae exem-
plaris, quia alias causa exemplaris esset causa
exemplaris sui ipsius, ac proinde idem esset causa,
& effectus respectu eiusdem, in eodem genere

causae, & per consequens idem dependeret à seip-
so, quod est falsissimum, quia dependens distin-
guitur realiter ab eo à quo dependet, ut patet ex
dictis in physicis. Item causa, & effectus oppo-
nuntur relative, quia causa refertur ad effectum
& effectus respicit causam per veram, & realem
relationem: sed ea quae vere, & realiter opponun-
tur distinguuntur realiter ut videtur est in divinis;
ubi omnia sunt vnum ubi non obviat relationis
oppositio: ergo causa, & effectus distinguuntur
realiter, ut patet ex illo axioma Metaphysico;
quidquid causatur, causatur ab alio: sed creatura
possibilis est causa exemplaris: ergo creatura possi-
bilis non dependet à causa exemplari, & si depen-
det eadem creatura possibilis dependebit à seipso,
& ad vnam causam exemplarem dabitur alia;
unde ad rationem formalem dabitur ratio for-
malis.

Si autem exemplar sit ipsa formalis cognitio 96
Dei, non poterit creatura possibilis dependere ab
ipsa sine alia dependentia in genere causae effi-
cientis, & ratio est, quia cognitio ut distingui-
tur à causalitate causae efficientis est pure imma-
nens: sed id, quod pure immanens est, non potest
habere causalitatem transeuntem in ea ratione,
qua talis est, alias esset immanens, & transeun-
s: ergo cognitio illa non potest habere causalita-
tem in creaturam possibilem, quia causalitas in
creaturam possibilem est transeuntes, siquidem non
causat aliquid intra Deum, sed potius extra ip-
sum, quia causat in creatura, quae extra Deum est,
ideo enim omnipotentia habet causalitatem tran-
seuntem, quia non causat intra Deum: sed causat
creaturam, quae extra Deum est: sed etiam illa
cognitio divina non causaret intra Deum, sed po-
tius causaret creaturam possibilem in genere cau-
sae exemplaris, quae est extra Deum: ergo causaret
transeuntes. Exemplo demonstratur, ideo volun-
tas divina non potest immediate sine omnipoten-
tia causare aliquid in creaturis, unde solum deno-
minat extrinsece creaturas amatas, aut odio ha-
bitas, quia voluntas propter distinguitur ab omni-
potentia, per quam causat transeuntes Deus, est
omnino immanens: unde si aliquid debet causare
voluntas divina, debet esse mediante omnipoten-
tia operativa transeuntes: sed cognitio formalis
Dei ut distinguitur ab ipsa omnipotentia est om-
nino immanens sicut voluntas, & volitio divina:
ergo non potest immediate aliquid causare in
creaturas, sed solum mediante omnipotentia: unde
si mediante illa nihil potest causare, nihil po-
terit ipsa causare per se immediate, itaque cogni-
tio dicitur causare creaturas, quia dirigit omni-
potentiam omnino immanenter proponendo illi
obiecta possibilis, quae immediate, & formaliter,
vel expresse in genere causae efficientis debet
causare; quare si aliquid obiectum non potest
immediate effici ab omnipotentia cognitio ipsa
nullo modo potest dirigere obiectum ad facien-
dum illud: unde nullo modo est causa exemplaris
illius, ut videtur est in chymara, quam nullo modo
potest causare exemplariter cognitio divina, quia
illa cognitio non potest dirigere omnipotentiam
ad immediate faciendum efficienter talem chy-
meram.

Sed cognitio divina nullo modo potest dirige- 97
re omnipotentiam ad hoc ut efficienter immedia-
te producat, & causet possibilitates creaturarum,
sicut dirigit ipsam omnipotentiam, ad hoc ut
causet existentias earundem possibilitatum: ergo
licet

licet cognitio divina possit esse causa exemplaris existentiae creaturae, nullo modo poterit esse causa exemplaris possibilitatis eius.

⁹⁸ Item evidentiis, ideo per te dependent creaturae possibiles à Deo in genere causae exemplaris, quia sunt imagines necessariae Dei, quo impossibile impossibile esset creatura: ergo Verbum divinum quod est imago, ita necessario representans Patrem, ut impossibile Patre esset impossibile Verbum divinum, dependebit similiter necessario à Patre; unde Verbum divinum erit ens dependens, ac proinde participatum, & secundum, & non primum, & impatiatum, & sic non erit Deus, quod est aperte contra fidem: ergo ex eo praecise quod creaturae possibiles, ut imagines necessariae representent Deum, non potest dici illas dependere à Deo.

⁹⁹ Dices Verbum divinum representare Patrem per omnimodam identitatem in una, & eadem natura; creaturas vero per veram imitationem alicuius existentis perfectionis in Deo formaliter, vel eminenter, & per essentiam secundum rem, & actu distinctam ab essentia, & natura Dei.

¹⁰⁰ Contra primo, quia hinc solum sequitur creaturam non esse tam adequatam, & perfectam imaginem Patris, quam Verbum, non vero quod creatura dependeat à Deo; si Verbum non dependet ab ipso, quia ubi est eadem ratio formalis est idem effectus, vel quasi effectus formalis. Exemplo manifestatur, & supponamus per impossibile dari duplicem Deum actu existentem, & unum esse maxime similem alteri in omnibus perfectionibus, non aut unum produci, & dependere ab alio in genere causae efficientis; in hoc enim casu unus Deus non dependeret ab alio in genere causae exemplaris, neque unum imitaretur alterum; tum quia non esset maior ratio, quare potius unus quam alter dependeret ab alio, aut imitaretur alium; tum etiam, quia id, quod non est ab alio, sed à se non potest imitari aliud à quo non est, omnis enim imitatio unius respectu alterius fundatur in hoc quod unum accipiat esse ab altero; unde Petrus, qui non producit à Paulo non dicitur imitari in esse Paulum, licet dicatur imitari in esse Patrem proprium. Itaque in casu posito unus Deus non dependeret in genere causae exemplaris ab alio, ex eo quod uterque Deus aequaliter haberet esse à se, & non ab alio etiam si haberent maximam similitudinem inter se, & non haberent identitatem in una essentia, sicut Verbum divinum habet eandem essentiam, ac Pater; sed possibilitas creaturarum, licet habeat distinctionem secundum essentiam à Deo, ac proinde non habeat identitatem cum ipso in essentia, nihilominus in esse possibilitatis per te est tam à se sicut Deus, & non habet esse participatum à Deo, nec productum ab ipso etiam si sit maxime similis illi in perfectionibus: ergo neque imitatur Deum in esse neque dependet ab ipso in genere causae exemplaris.

SUBSECTIO V.

Solutio Scotistarum refellitur

¹⁰¹ Respondet Scotus, quod creaturae possibiles habent esse diminutum, sed productum à Deo efficienter per intellectum.

Sed contra, implicat quod Deus per intellectum producat illud esse diminutum eo modo, quo Scotus id asserit: ergo falsa est solutio. Probatur antecedens, quia vel illud esse intelligibile est aliquid distinctum ab ipsa intellectione divina, vel est ipsa divina intellectio, qua cognoscit creaturas possibiles: sed non primum, nec secundum: ergo non datur illud esse intelligibile eo modo quo Scotus posuit illud. Probatur minor quantum ad primam partem, si illud esse distinctum à Deo non solum esset diminutum, sed potius esset tota entitas rei: sed hoc negat Scotus: ergo illud non est aliquid distinctum à Deo, & à cognitione divina: probatur maior, intelligibile ut intelligibile, aut intelligibilitas rei est tota entitas rei connotans intellectum à quo intelligatur: sed producit intelligibilitas: ergo producit tota entitas rei; maior meo videri est evidens, & constat ex dictis supra, quia nihil aliud est res intelligibilis quam res capax ut intelligatur à Deo: sed tota res habet capacitatem ut intelligatur, & est capax talis intellectionis: ergo tota res est intelligibilis, ac proinde tota entitas est intelligibilitas. Probatur minor manifeste, tota entitas cognoscitur à Deo secundum omnem formalitatem, & rationem illius: sed res habet capacitatem ut intelligatur secundum omnem rationem, & formalitatem, qua cognoscitur à Deo, quia ab actu ad potentiam evidens est affirmativa consequentia; unde bene valet tota existentia creaturae produci à Deo secundum omnem formalitatem existentiae: ergo tota existentia secundum omnem formalitatem, quam habet est capax productionis, & habet capacitatem ut producat: sed per vos totum esse, quod datur in intelligitur à Deo, secundum omnem formalitatem quam habet: ergo tota res est intelligibilis, ac proinde tota res habet intelligibilitatem secundum omnem formalitatem ipsius.

Sed res fuit ab aeterno per vos secundum intelligibilitatem suam, & capacitatem, quam habet ut intelligatur: ergo fuit ab aeterno secundum totam suam entitatem, & secundum omnem formalitatem, & rationem existentiae intrinsecè in ipsa re; patet evidenter consequentia, res fuit ab aeterno secundum totam suam intelligibilitatem, & secundum totam capacitatem, quam habet ut intelligatur, hoc est secundum totum id, quod est intelligibile: sed tota capacitas quam habet res ut intelligatur, seu tota entitas ut intelligibilis est tota entitas ipsius rei: ergo res fuit ab aeterno, secundum totam suam entitatem. Consequentia patet evidenter à paritate rationis in argumentationibus similibus, quae possunt fieri, ut est haec evidens ratiocinatio contra Arianos, Verbum divinum secundum totam suam intelligibilitatem, & capacitatem quam habet ut intelligatur est Deus, & fuit ab aeterno: sed tota capacitas quam habet Verbum divinum ut intelligatur, & tota intelligibilitas illius est tota entitas Verbi divini: ergo tota entitas Verbi divini est Deus, & fuit ab aeterno, quod patet etiam in simili argumentatione, tota intelligibilitas Petri, & tota capacitas, quam habet ut intelligatur est nunc in hoc tempore: sed tota entitas Petri est tota capacitas quam habet ut intelligatur, & tota intelligibilitas illius: ergo nunc est tota entitas Petri; sed ab aeterno fuit tota intelligibilitas Petri, & tota capacitas quam habet, ut intelligatur: ergo ab aeterno fuit tota entitas Petri,